

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

از سری جزروات آموزشی:

ساختمانهای کسب و کار

گستره

تألیف: دکتر بهروز قلیزاده

ناشر: انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف

گردآوری: واحد آموزشی انجمن فناوری اطلاعات دانشگاه پیام نور قم

تاپ: واحد فناوری انجمن فناوری اطلاعات دانشگاه پیام نور قم

فصل سوم : توابع

تعریف : اگر A و B دو مجموعه غیر تهی باشند، تابع $f : A \rightarrow B$ به صورت f نمایش داده می شود.

اگر $a \in Dom(f)$ باشد $f(a)$ فقط شامل یک عضو از B است و اگر $a \notin Dom(f)$ باشد $f(a) = f$ می باشد.

نکته : ابطه f به صورت زوچهای مرتب تعریف می شود :
شکل

تابع نگاشت یا تبدیل : a برابر است با آرگومان تابع f و $b = f(a)$ برابر است با مقدار تابع برای آرگومان.

نکته : $f(a)$ را تصویر a تابع f می کویند.

ترکیب توابع : اگر f و g دو تابع باشند به صورت
پس ترکیب آنها (gof) نیز یک ابطه است.

$$gof(a) = g(f(a)) = g(b)$$

$$a \in Dom(gof)$$

$$gof(a) = c$$

تابع ویژه (پوشانیده یک به یک) : اگر f تابعی از A به B باشد کوئیم f همه جا تعریف شده است
و $Ran(f) = B$ و $Dom(f) = A$ اگر

$$\begin{cases} f(a) = f(b) \Rightarrow a = b \\ \text{or} \\ f(a) \neq f(b) \Rightarrow a \neq b \end{cases}$$

و f یک به یک است هرگاه :

همه‌نین B ، $f : A \rightarrow B$ ، ای وارون پذیر کوئید هرگاه، ابطه f^{-1} نیز یک تابع باشد.
نکته : یک تابع الزاماً وارون پذیر نیست.

پندر تخفیفیه : هرگاه $f : A \rightarrow B$ آنگاه

(1) f^{-1} یک تابع از B به A است $\Leftrightarrow f$ یک به یک است.

(2) اگر f^{-1} یک تابع باشد $\Leftrightarrow f$ یک به یک است.

(3) f^{-1} همه جا تعریف شده باشد $\Leftrightarrow f$ پوشایشی باشد.

(4) f^{-1} پوشایشی - همه جا تعریف شده باشد.

$$I_B \circ f = f \quad (5)$$

$$f \circ I_A = f \quad (6)$$

اگر f تنازنی یک به یک باشد $\quad f^{-1} \circ f = I_A \quad (7)$

اگر f تنازنی یک به یک باشد $\quad f \circ f^{-1} = I_B \quad (8)$

اگر $fog = I_B$ و $gof = I_A$ و $g : B \rightarrow A$ و $f : A \rightarrow B$ همه جا تعریف شده باشند به کونه ای که (9)

در این صورت f یک تنازنی یک به یک بین A و B و g یک تنازنی یک به یک بین B و A بوده و

هردو **وارون** هم دیگر می باشند.

$$(gof)^{-1} = f^{-1} \circ g^{-1}$$

(10) اگر A و B دو مجموعه متناهی با تعداد عناصر یکسان و $f : A \rightarrow B$ یک تابع همه جا تعریف شده باشد آنگاه :

الف) اگر f پوشایشی باشد $\Leftrightarrow f$ یک به یک است

ب) اگر f یک به یک باشد $\Leftrightarrow f$ پوشایشی

اصل لانه کبوتر

f تابعی با دامنه و برد متناهی می باشد

$|Dom(f)| = n$ تعداد عناصر (کبوتران) f یک به یک باشد آنگاه $m = n$

$|Ran(f)| = m$ تعداد عناصر (لانه ها) f یک به یک نباشد آنگاه $m < n$

تعریف : اگر n کبوتر به m لانه منسوب شود و $n < m$ ، آنگاه دست کم یک لانه شامل دو کبوتر یا بیشتر است.

تعمیم اصل لانه کبوتر : اگر m لانه وجود داشته باشد ولی تعداد کبوترها بیشتر از $n = 2m$ باشد، بدین معنی است که سه کبوتر و یا بیشتر باید به یکی از لانه ها منسوب شوند.

نکته : به عبارتی اگر n کبوتر به m لانه منسوب شود یکی از لانه ها دست کم $\left\lceil \frac{n-1}{m} \right\rceil + 1$ کبوتر باشد.

پایان فصل سوم